

OKUL ÖNCESİ AĞAÇ BİLİM OKULU ETKİNLİKLERİ

TREE SCIENCE ACTIVITIES FOR PRESCHOOL

Pınar KÖSEOĞLU

Doç.Dr.

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Biyoloji Eğitimi Bölümü

koseoglu@gmail.com

Orcid No:

0000-0002-6222-7978

**Özlem Öznur
GÖKBULUT**

Bil. Uzm.

Milli Eğitim Bakanlığı

ooozlemgokbulut@gmail.com

Orcid No:

0000-0001-9680-051X

**Esmâ
PEHLİVANOĞLU**

Bil. Uzm.

Milli Eğitim Bakanlığı

pehlivanoglu.esma@gmail.com

Orcid No:

0000-0003-4372-0924

Gamze MERCAN

Bil. Uzm.

*Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi*

gmercn@gmail.com

Orcid No:

0000-0001-5515-999X

Geliş Tarihi/Received:

29/04/2019

Kabul Tarihi/Accepted:

27/11/2019

e-Yayım/e-Printed:

31/12/2019

Kaynakça Bilgisi: Köseoğlu, P., Gökbulut, Ö.Ö., Pehlivoğlu, E., Mercan, G. (2019). Okul öncesi ağaç bilim okulu etkinlikleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 84-101.

Citation Information: Köseoğlu, P., Gökbulut, Ö.Ö., Pehlivoğlu, E., Mercan, G. (2019). Tree science activities for preschool. 4(2), 84-101.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 2018 yılında gerçekleştirilen “TÜBİTAK 4004 Okul Öncesine Yönelik Ağaç Bilim Okulu” projesinin etkinliklerin incelenmesidir. Etkinlikler ağaç bilimi eğitimlerine yönelik okul öncesi öğretmenleri için 7, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik 9 etkinlik olmak üzere toplam 16 etkinliktir. Etkinliklerin hedef kitlesinin doğa ve ağaç algılarına ilişkin aktif öğrenme ilkelerine göre öğrenme süreci yaşamaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmada, okul öncesine yönelik etkinliklerin niteliklerinin incelenmesi amaçladığından nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma dokümanını oluşturan etkinliklerin analiz birimi şekilsel özellikler için ‘betimsel kavramlar’ ve eğitsel özellikler için ise ‘içerik’ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, okul öncesi dönemdeki çocukların doğa ve ağaç algılarına ilişkin durumun ortaya çıkarılması, yorumlanmasında kullanılan etkinlikler ile etkinliklerin biçimsel/format özellikleri ve bu etkinliklerin eğitsel yönleri öğretim yöntemlerine ilişkin bilgiler ve gelişimsel alanlara yönelik hedeflerdir. Araştırmada incelenen etkinliklerin, okul öncesine yönelik ağaç ve doğa etkinliklerinde kullanılmasının, küçük yaştan itibaren çevresel sorumluluk bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesi için önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönemdeki çocuklar, ağaç bilim eğitimi; doğa etkinlikleri; doğa eğitimi.

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigation of the activities of the “Tree Science School for Preschool Students” project carried out within the scope of Scientific and Technological Research Council of Turkey (STRCT) 4004 nature education and Science Schools in 2018. Activities consist of a total of 16 activities, 7 for preschool teachers and 9 for preschool children. It is aimed that the target audience of the activities will experience a learning process according to the principles of active learning related to nature and tree perceptions. In this context, document analysis from qualitative research methods was used in the research as it aims to examine the qualities of pre-school activities. The analysis unit of the activities that make up the working document has been designated as ‘descriptive words/concepts’ for formal features and ‘content’ for educational features. The findings, the activities used in the interpretation and the formal/format characteristics of the activities and the educational aspects of these activities are related to the teaching methods and the objectives for the developmental areas. It is thought that the activities studied in the research and the use of them in pre-school tree and nature activities are important for the raising of individuals who have an awareness of environmental responsibility from a young age.

Keywords: preschool students; tree science education; nature activities; nature education.

GİRİŞ

Biyçeşitlilik; yaşayan doğa anlamına gelmekte olup, kara, deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin içerisinde yer alan ekolojik yapılarıdaki bütün canlı organizmalar arasındaki farklılaşmadır. Bir başka deyişle; bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamasında ekosistemlerin sürekliliği ile sağlanabilen hizmetler vermektedir (Elçin ve diğerleri, 2010; Ekim, 2005). Bu bağlamda, biyçeşitlilik açısından zengin bir ülke olan Türkiye’nin coğrafi konumu, topoğrafik yapısı ve iklim etkileri gibi nedenlerden dolayı endemik tür sayısı oldukça fazladır. 2050 OECD Çevre Tahmin Raporu’na göre, Türkiye’deki biyçeşitlilik bakımından zengin olan ormanlar ticari ormancılık faaliyetlerinin yaygınlaşması ve insan

müdahalelerinin sonucunda azalacağı belirtilmiştir (OECD Enviromental Outlook to 2050, 2012). Yaşamsal ihtiyaçların sağlanmasında oldukça önemli bir konu olan biyolojik çeşitlilik, bireylerin doğayla doğrudan etkileşimin yeterli seviyede olmamasından dolayı azaldığı görülmektedir (Bergsens & Vatn, 2009; Mercan ve Köseoğlu, 2019; Şenel, 2015). Bu nedenle çevre eğitiminin içerisinde yer alan önemli bir konu olan biyoçeşitlilik eğitimi, bireylerin biyoçeşitliliğin önemini bilerek çevreyi korumaları yakın çevrelerini tanımlarıyla başlamaktadır.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, çevreye karşı merak duyan, araştıran-sorgulayan ve hayal güçleri kuvvetli bireylerdir. Bu nedenle, özellikle bu dönemde verilen doğa eğitimi çocukların çevrelerini yakından tanıyarak, yaparak- yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak şekilde olması gerekmektedir. Bu dönemdeki çocuklar için uygulanacak etkinlikler gözlem yapma, karşılaştırma, tahmin yürütme, sınıflandırma yapma, yorumlama ve sonuç çıkarma gibi bilimsel süreç becerileri kazandırması açısından önemlidir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde uygulanan doğa eğitimi etkinlikleriyle çocukların çevrelerinde gerçekleşen doğa olaylarını gözlemleyerek temel olgular arasındaki ilişkileri tahmin yürüterek yorumlaması bilimsel süreç becerilerinin kazandırılması açısından önemlidir. Okul öncesi dönemde bu becerilerin gelişimine uygun etkinliklerin uygulanarak desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Avcı ve Dere, 2002; Ayvacı, Devecioğlu ve Yiğit, 2002; Ayvacı ve Ünal, 2017). Bu sayede çocuklara disiplinler arası öğrenim fırsatlarıyla oluşturularak paylaşım yapmalarını, önceki tecrübe bilgilerini kullanarak yeni bilgileri öğrenmelerini, tartışma yapmalarını, oyun oynamalarını, çizim yapmalarını sağlayacak etkinlikler uygulanması gerekmektedir (Çıbık, 2009; Özkubat, 2013). Uygulanan tüm bu etkinlikler okul öncesi dönemi çocuklarının ilgi alanlarının genişlemesinde cesaretlenmesinde, görev alarak sorumluluk bilinci edinmesinde ve araştırma yaparak öğrenmesinde katkı sağlamaktadır (Akman, Uyanık- Balat ve Güler, 2011; Roopnarine ve Jhonson, 2005).

Bu kapsamdan yola çıkılarak araştırmanın amacı, 2018 yılında gerçekleştirilen “TÜBİTAK 4004 Okul Öncesine Yönelik Ağaç Bilim Okulu” projesinin, araştırmacılar tarafından geliştirilen okul öncesine yönelik etkinliklerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmada, etkinliklerin ayrıntılı olarak tanıtılması amaçladığından nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma kapsamında incelenmesi amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı kaynak/materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda, okul öncesi dönemdeki çocukların doğa ve ağaç algılarına ilişkin durumun ortaya çıkarılması, yorumlanmasında kullanılan etkinlikler doküman incelemesi ile etkinliklerin biçimsel/format özellikleri ve bu etkinliklerin eğitsel yönleri öğretim yöntemlerine ilişkin bilgiler ve gelişimsel alanlara yönelik belirlenen hedefler incelenmiştir. Araştırmanın verileri olan projede uygulanan etkinlikler üç aşamada analiz edilmiştir. Bunlar: analize veri olan verilerin kategorilerin geliştirilerek analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma (Yecke, 2005).

- Doküman incelemesinde, araştırma kapsamında yer alan tüm kaynak veya materyaller araştırmanın doküman verisi olarak ele alınması mümkün olmayabilir. Bu nedenle ulaşılan verinin içinden bir örneklem oluşturulmaya çalışılmaktadır (Yecke, 2005). Ancak, araştırma kapsamında projede uygulanan tüm etkinliklerin doküman incelemesi yapıldığı için analize konu olan veriden doküman seçimi yapılmamıştır.
- **Analize Veri Olan Verilerin Kategorilerin Geliştirilmesi:** Doküman incelemesinin kullanıldığı nitel analizlerde araştırmacı ilgili alanyazındaki kuramlardan faydalanabileceği gibi kendi geliştireceği kategorileri de kullanabilir (Yecke, 2005). Ancak iki durumda da analize veri olan kategorilerin araştırmanın amacına yönelik olarak önceden oluşturulması gerekmektedir. Çünkü bu kategoriler doküman analizinin yani araştırmanın temel bölümlerini oluşturmaktadır. Araştırmada, proje kapsamında uygulanan etkinliklerin biçimsel/format özellikleri ve eğitsel yönleri incelenmiştir. Biçimsel/format özelliklerine yönelik kategoriler MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) ile belirlenmiştir. Etkinliklerin eğitsel boyutuna yönelik kategoriler ise, etkinliklerin öğretim yöntemleri ve okul öncesi eğitim programı gelişim alanları kazanım/gösterge kategorileri ele alınarak geliştirilmiştir.

- **Analiz Biriminin Saptanması:** Doküman incelemesinin yapıldığı nitel araştırmalarda, analiz birimi araştırmacının amacı kapsamında belirlenmektedir (Yecke, 2005). Okul öncesi dönemdeki çocukların doğa ve ağaç algılarına ilişkin durumun ortaya çıkarılmasının amaçlandığı etkinliklerin incelendiği araştırmada analiz birimi, elde edilen verilerin şekilsel özellikleri için ‘betimsel kavramlar’ ve eğitsel özellikleri için ise ‘içerik’ olarak belirlenmiştir.
- **Sayıllaştırma:** Doküman incelemesinin yapıldığı nitel araştırmalarda, araştırmacı tarafından belirlenen kategoriler ve analiz birimi doğrultusunda yaptığı analizden elde edilen sonuçların sayıllaştırılmasıyla sunulabilir (Yecke, 2005). Buna göre elde edilen verilerin sayıllaştırılmasında puan verilebileceği gibi, frekans ve yüzde değerlerinden ya da verilere uygun analiz tekniklerinden de faydalanılabilir. Araştırmada verilerin sayıllaştırılmasında frekans ve yüzde değerlerinden yararlanılmıştır.

Çalışma Dokümanı

Bu araştırmacının çalışma dokümanını okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi dönem çocuklarının doğa ve ağaç algılarına ilişkin durumun ortaya çıkarılması amacıyla alan uzmanları tarafından geliştirilen etkinliklerdir. Bu çalışmada doküman incelemesi modelinin seçilmesinin nedeni, incelenecek etkinliklerin fiziksel olarak birer doküman olmasından ve incelenmek istenen olgunun doküman incelemesine elverişli olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda araştırmacının çalışma dokümanını okul öncesi öğretmenleri için 7, çocuklar için ise 9 etkinlik olmak üzere toplam 16 etkinlik oluşturmaktadır. Bunlar aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır:

Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Etkinlik Konuları ve Kapsamı.

1. Etkinlik: Yaratıcı Drama İle İletişim.

Etkinliğin Amacı: Grup üyelerinin birbiriyle, proje görevlileri ile ve mekânla tanışmaları ve etkileşimlerinin sağlanması.

Etkinliğin Konusu: İletişim- Etkileşim/Tanıma –Tanışma.

2. Etkinlik: Çocuklardan Önce Öğretmenleri Öğreniyor.

Etkinliğin Amacı: Çocuklara yapılacak eğitim programını doğal ortamda tanıtılması ve yapılacak etkinliklerin öğretmenlere uygulanarak öğretmenlerin bilgi sahibi olmalarının ve aynı deneyimi geçirmelerinin sağlanması.

Etkinliğin Konusu: Ağaç Bilim Okulu Etkinlikleri.

3. Etkinlik: Çevre Eğitiminin Çocuk Gelişimine Etkisi.

Etkinliğin Amacı: Doğal çevre eğitimlerinin çocukların gelişim alanlarına etkilerinin ve katkılarının öğrenilmesinin sağlanması.

Etkinliğin Konusu: Ekoloji Temelli Doğa Eğitiminin Çocuk Gelişime Etkisi.

4. Etkinlik: Çevremde Öğreniyorum.

Etkinliğin Amacı: Okul öncesi dönemde çevre eğitiminin temel öğeleri, dikkat edilmesi gerekenler, çocukların gelişimine etkisinin öğrenilmesinin sağlanması.

Etkinliğin Konusu: Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi.

5. Etkinlik: Çevreciyim Çünkü Bilinçliyim.

Etkinliğin Amacı: Çevre bilinci konusunda öğretmenlerin bilgilerinin gözden geçirmelerinin sağlanması ve çevre eğitimin kademelerinin anlatılması.

Etkinliğin Konusu: Çevre Bilinci.

6. Etkinlik: Ağaç ile İlgili Merak Ettiklerim.

Etkinliğin Amacı: Ağaç ve ağaç bilimi kavramlarının temel gereklerinin neler olduğunun öğrenilmesinin sağlanması.

Etkinliğin Konusu: Çevre Bilinci.

7. Etkinlik: Öğrendiklerim ve Farkettiklerim.

Etkinliğin Amacı: Katılımcıların yazılı ve sözlü geribildirimlerinin alınması.

Etkinliğin Konusu: Değerlendirme.

Şekil 3. Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikler (“Ağaç ile ilgili merak ettiklerim/sol; “yaratıcı drama ve iletişim/sağ)

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Etkinlik Konuları ve Kapsamı.

1. Etkinlik: Doğa Çantamda Neler Var?.

Etkinliğin Amacı: Eğitim programına bilişsel, duyuşsal açıdan hazırlık yapılması, öğrenmeye ve eğitim sürecine merak uyandırılması.

Etkinliğin Konusu: Mekân ve Öğretmenlerin Tanınması.

2. Etkinlik: Gizemli Yolculuk.

Etkinliğin Amacı: Çocukların çevresinde gördüğü olay ve varlıkların çeşitli özelliklerini gözlemlemesi ve gözlem sonuçlarını ifade etmesi.

Etkinliğin Konusu: Doğada Bulunan Canlı/Cansız Varlıkların Gözlemleme.

3. Etkinlik:Ağaç Dedektifi.

Etkinliğin Amacı: Çocukların bulunduğu ortamda yer alan ağaçları benzerlikleri ve farklılıkları üzerinden ayırt etmesi.

Etkinliğin Konusu: Resimdeki Ağacın Eşini Bahçede Bulma.

4. Etkinlik: Ağacına Sarıl ve Hisset.

Etkinliğin Amacı: Çocukların olay ya da varlıkların çeşitli özelliklerini algılamaları, gözlemlenmeleri ve gözlemlerini ifade etmeleri.

Etkinliğin Konusu: Dokunma Duyusuyla Ağaçların Özelliklerinin Farkına Varma.

5. Etkinlik: Tohum- Fidan- Ağaç.

Etkinliğin Amacı: Çocukların ağacın büyüme evrelerini öğrenmeleri, ağaçla ilgili bilgi edinmeleri.

Etkinliğin Konusu: Ağacın Büyüme Aşamaları.

6. Etkinlik: Yaprak Uzmanı.

Etkinliğin Amacı: Çocukların bir sonuca (herbaryum) ulaşmak için hazırlık yapmaları.

Etkinliğin Konusu: Herbaryum İçin Yaprak Toplamak.

7. Etkinlik: Yapraklar Yarım Kalmasın!.

Etkinliğin Amacı: Çocukların çeşitli yaprakların hangi ağaca ait olduğunu bulmaları, yarım bırakılan yaprakları tamamlamaları.

Etkinliğin Konusu: Yapraklar.

8. Etkinlik: Benim Minik Herbaryumum.

Etkinliğin Amacı: Çocukların herbaryum kavramı ile tanışmaları ve küçük denemelerini yapmaları.

Etkinliğin Konusu: Herbaryum Yapmak.

9. Etkinlik: Bugün Neler Öğrendik?.

Etkinliğin Amacı: Çocukların öğrendikleri yeni bilgileri gözden geçirmeleri ve ifade etmeleri.

Etkinliğin Konusu: Genel Değerlendirme.

Şekil 3. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler

‘Gizemli yolculuk’ (1), ‘Ağacına sarıl ve hisset’ (2), ‘Yaprak uzmanı’ (3), ‘Ağaç dedektifi’ (4)

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı olarak etkinliklerin değerlendirilmesinde “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı” ile ilgili alanyazın taranarak incelenmiş olup, ayrıca uzman görüşlerine de başvurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde araştırma kapsamında incelenen etkinlikler nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile analiz edilmiştir. Bu bağlamda, etkinliklerin biçimsel ve format özellikleri ve eğitsel yönü değerlendirilerek betimlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın amacı kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi dönem çocuklarının doğa ve ağaç algılarına ilişkin durumun ortaya çıkarılması amacıyla alan uzmanları tarafından geliştirilen etkinlikler incelenmiştir. İncelenen etkinlikler MEB Okul Öncesi Eğitim Programı format özellikleri ve eğitsel özellikler olarak iki bölümde incelenmiştir. Buna göre; ilk bölümde etkinlik özellikleri (etkinlik çeşidi, uygulama alanı, kazanım/göstergeler, materyal ve değerlendirme bölümleri) ele alınmıştır. Etkinliklerin eğitsel özellikleri ise; öğretim yöntemleri boyutları olarak ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin hedef kitlesine ait bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin hedef kitlesine ait bulgular

Hedef kitlesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	7	%43,75
Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler	9	%56,25
Toplam	16	100

Tablo 1’e göre, araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin hedef kitlesine ait bulgular; %43,75 (7 tane)’i okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikler, %56,25 (9 tane)’i Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler’dir.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin konuları ve kapsamlarının dağılımına ait bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin konuları ve kapsamlarının dağılımına ait bulgular

Etkinliklerin konuları ve kapsamlarının dağılımı	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Drama etkinlikleri	1	%6,25
	Doğa ve ağaç algılarına ilişkin etkinlikler	5	%31,25
	Değerlendirme etkinlikleri	1	%6,25
Okul öncesi dönem	Drama etkinlikleri	1	%6,25

çocuklarına yönelik etkinlikler	Doğa ve ağaç algılarına ilişkin etkinlikler	7	%43,75
	Değerlendirme etkinlikleri	1	%6,25
Toplam		16	100

Tablo 2'ye göre, araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin konuları ve kapsamlarının dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerin %6,25 (1 tane)'i drama etkinlikleri, %31,25 (5 tane)'i doğa ve ağaç algılarına ilişkin etkinlikler, %6,25 (1 tane)'i değerlendirme etkinlikleri'dir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; %6,25 (1 tane)'i drama etkinlikleri, %43,75 (7 tane)'i doğa ve ağaç algılarına ilişkin etkinlikler, %6,25 (1 tane)'i değerlendirme etkinlikleri'dir.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin bütünleştirildiği etkinlik çeşitlerinin dağılımına ait bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin bütünleştirildiği etkinlik çeşitlerinin dağılımına ait bulgular

Etkinliklerin bütünleştirildiği etkinlik çeşitlerinin dağılımı		Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Hareket etkinliği	1	%6,25
	Anlatım	3	%18,75
	Alan Gezisi	2	%12,50
	Değerlendirme	1	%6,25
Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler	Hareket etkinliği	1	%6,25
	Oyun etkinliği	3	%18,75
	Alan gezisi	3	%18,75
	Sanat etkinliği	2	%12,50
Toplam		16	100

Tablo 3'e göre araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin bütünleştirildiği etkinlik çeşitlerinin dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden %6,25 (1 tane) hareket etkinliği, %18,75 (3 tane) anlatım, %12,50 (2 tane) alan gezisi ve %6,25 (1 tane) değerlendirmedir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; %6,25 (1 tane) hareket etkinliği, %18,75 (3 tane) oyun etkinliği, %18,75 (3 tane) alan gezisi ve %12,50'si sanat etkinliğidir.

Şekil 4. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik sanat etkinliği

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerden okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerin tamamı bütün okul öncesi öğretmenlerine uygun olup, Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler ise 60-66 aylık çocuklara uygun olacak şekildedir.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerinin uygulama grubu özelliklerinin dağılımına ait bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımına ait bulgular

Etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımı		Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Küçük grup	3	%18,75
	Büyük grup	1	%6,25
	Bireysel	3	%18,75
Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler	Küçük grup	7	%43,75
	Büyük grup	1	%6,25
	Bireysel	1	%6,25
Toplam		16	100

Tablo 4'e göre araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden %18,75 (3 tane) küçük grup, %6,25 (1 tane) büyük grup, %18,75 (3 tane) bireyseldir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; %43,75 (7 tane) küçük grup, %6,25 (1 tane) büyük grup, %6,25 (1 tane) bireyseldir.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerinin uygulama alanlarının dağılımına ait bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin uygulama alanlarının dağılımına ait bulgular

Etkinliklerin uygulama alanlarının dağılımı		Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Açık hava	3	%18,75
	Sınıf	4	%25
Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler	Açık hava	9	%56,25
	Sınıf	-	-
Toplam		16	100

Tablo 5'e göre araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden %18,75 (3 tane) açık hava, %25 (4 tane) sınıftır. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; tamamı (9 tane) açık havadır.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerinin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan kazanım ve göstergeler, uyarlama, değerlendirme ve materyal bölümlerinin dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerinin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan kazanım ve göstergeler, uyarlama, değerlendirme ve materyal bölümlerinin dağılımına ait bulgular

Etkinliklerinin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan kazanım ve göstergeler, uyarlama, değerlendirme ve materyal bölümlerinin dağılımına ait bulgular		Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Materyal bölümü	6	%37,50
	Değerlendirme bölümü	1	%6,25
Okul öncesi dönem	Kazanım ve göstergeler bölümü	5	%31,25

çocuklarına yönelik etkinlikler	Materyal bölümü	3	%18,75
	Değerlendirme bölümü	1	%6,25
Toplam		16	100

Tablo 6'ya göre araştırma kapsamında incelenen etkinliklerinin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan kazanım ve göstergeler, uyarlama, değerlendirme ve materyal bölümlerinin dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden %37,50 (6 tane) materyal bölümü, %6,25 (1 tane) değerlendirme bölümüdür. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; %31,25 (5 tane) kazanım ve göstergeler bölümü, %18,75 (3 tane) materyal bölümü ve %6,25 (1 tane) değerlendirme bölümüdür.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin öğretim yöntemleri alt boyutlarının dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7:

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin öğretim yöntemleri alt boyutlarının dağılımına ait bulgular

Etkinliklerin öğretim yöntemleri alt boyutlarının dağılımına ait bulgular		Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikleri	Etkinliğin ısınma bölümü olması	1	%6,25
	Etkinliğin öğretmen merkezli olması	5	%31,25
	Etkinliğin değerlendirme bölümü olması	1	%6,25
Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinlikler	Kazanım ve göstergelerin süreçte gerçekleşmesi	3	%18,75
	Etkinliğin öğrenci merkezli olması	1	%6,25
	Etkinliğin ısınma bölümü olması	1	%6,25
	Etkinliğin değerlendirme bölümü olması	1	%6,25
	Görevlerin görseller ya da ipuçları ile desteklenmesi	1	
	Etkinlik sürecinde ürün ortaya çıkması	2	%12,50
Toplam		16	%100

Tablo 7'ye göre, araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin öğretim yöntemleri alt boyutlarının dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden %6,25 (1 tane) etkinliğin ısınma bölümü olması, %31,25 (5 tane) etkinliğin öğretmen merkezli olması, %6,25 (1 tane) etkinliğin değerlendirme bölümü olmasıdır. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise; %18,75 (3 tane) kazanım ve göstergelerin süreçte gerçekleşmesi, %6,25 (1 tane) etkinliğin öğrenci merkezli olması, %6,25 (1 tane) etkinliğin ısınma bölümü olması, %6,25 (1 tane) etkinliğin değerlendirme bölümü olması, %6,25 (1 tane) görevlerin görseller ya da ipuçları ile desteklenmesi ve %12,50 (2 tane) etkinlik sürecinde ürün ortaya çıkmasıdır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüzde çocuklar, çevre kirliliği, küresel ısınma, biyoçeşitliliğin azalması gibi her geçen gün daha da ciddi bir boyuta ulaşan çevre sorunlarının olduğu bir dünyaya gözlerini açmaktadır. Bu nedenle, gelecek kuşağı oluşturacak bugünün okul öncesi dönemi çocuklarının çevre konusunda iyi eğitilmiş, daha bilinçli ve duyarlı bireyler olmaları beklenmektedir. Bu kapsamdan yola çıkılarak; çevre eğitiminin okul öncesi eğitimden başlayarak yaşam boyu devam etmesi oldukça önem arz etmektedir (Lee ve Ma, 2006; Hedefalk, ve diğerleri, 2014). Bu nedenle okul öncesi dönemde çevreye dair yeterli bilginin edinilmesine gerek duyulmaktadır. Bu anlayışla son yıllarda çevre ve doğa eğitimi okul öncesi eğitiminin en önemli içeriklerinden biri olmuştur (Caiman ve Lundegard, 2014; Pearson ve Degotardi, 2009).

Okul öncesi eğitiminin tarihsel gelişimi el alındığında doğa kavramının eğitim programının içerisinde ilk yıllardan beri olduğu (Duhn, 2012); Rousseau'nun doğanın çocuk eğitimi ve gelişimi üzerindeki etkisinden (Rousseau, 2009), Froebel'in pedagojik yaklaşımından (May, 2006), Dewey'in çocuk gelişiminde ve eğitiminde (Davis, 1998) çevre ve çocuk eğitimi arasında kuvvetli bir ilişki olduğu görülmektedir. Çevre ve doğa eğitime ait çıktıların kazandırılmasında çevreyle kurulacak yakın ilişki oldukça önemlidir (Heimlich, 2010). Monroe ve diğerleri (2013) de doğa -insan etkileşiminin çevre eğitiminin ayrılmaz bir parçası olduğunu ve etkili bir çevre eğitiminin doğayı birebir tecrübe etmekten geçtiğini belirtmektedir. Buna ek olarak doğanın sağaltıcı etkisinin üzerinde durmakta, psikolojik ve biyolojik pek çok hastalığın tedavisinde doğanın iyileştirici etkisinin göz ardı edilmemesi gerektiğini ve günümüz çocuklarının şu an doğadan uzak olma durumunu yaşadıklarını belirtmektedir. Çocuk ve doğa arasında kurulacak yakın ilişki sayesinde çocuk çevre ile ilgili

deneyimleri bizzat çevre ortamında edinecek, eş zamanlı olarak okul öncesi ve diğer eğitim kademelerinde verilecek eğitim sayesinde de çevreye yönelik bilgi ve becerisini arttıracaktır (Mackenzie ve Edwards, 2013).

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin biçimsel/format özelliklerine yönelik sonuçları; okul öncesi öğretmen ve okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin konuları ve kapsamlarının dağılımının yüzdeler olarak en fazla olanı doğa ve ağaç algılarına ilişkin etkinlikler olup, bunun yanında drama ve değerlendirme etkinlikleri de yer almıştır. Etkinliklerin bütünleştirildiği etkinlik çeşitleri okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerde anlatıma ve alan gezisi etkinliklerinin oranı en fazlayken, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin oyun, alan ve sanat etkinliği oranları fazladır. Etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımı okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinlikler bireysel ve küçük grup oranları fazlayken, okul dönem çocuklarına yönelik etkinlikler küçük gruplar şeklinde tasarlanmıştır. Etkinliklerin uygulama grubu özelliklerinin dağılımı okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinin çoğunluğu sınıf ortamındadır. Ancak, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında etkinliklerin öğretmenler tarafından mümkün olduğunca açık havada gerçekleştirmesi gerektiği vurgulandığından okul öncesi dönem çocuklarının etkinliklerinin tamamını açık havada uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin eğitsel yönüne yönelik sonuçları; MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan kazanım ve göstergeler, uyarılma, değerlendirme ve materyal bölümlerinin dağılımına göre, okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden en fazla materyal bölümüyken, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise kazanım ve göstergeler bölümü en fazla olacak şekildedir. Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin öğretim yöntemleri alt boyutlarının dağılımına ait bulgular; okul öncesi öğretmenlerine yönelik etkinliklerinden çoğunluğu etkinliğin öğretmen merkezli olacak şekildeyken, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik etkinliklerin ise, kazanım ve göstergelerin süreçte gerçekleşmesi olacak şekilde uygulanmıştır.

Okul öncesi dönemde verilecek çevre ve doğa eğitimi çocuğu, öğretmeni ve tüm toplumu kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır (Davis, 1998; Torquati ve diğerleri, 2013). Bu bağlamda, okul öncesi dönemde verilecek çevre ve doğa eğitiminin bilgiyi çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun bir şekilde kazandıracak, aktif katılıma ve gerçek yaşam deneyimlerine dayanacak şekilde hazırlanmalıdır. Çocuğa verilecek çevre eğitimi doğal sistemlerin nasıl çalıştığını, sistemler arası ilişkiyi ve bu ilişki içerisinde insanın yerini ayrıntılı olarak

vurgulanmalıdır (Basile, 2000; Davis, 1999; Davis, 1998). Bunu gerçekleştirmek için de okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilecek açık hava etkinliklerinden yani doğa içinde yaşayarak yaparak öğrenmelidir. Ayrıca verilecek çevre eğitimi bütüncül ve çocuğun çevreye yönelik farkındalık bilgi, beceri ve olumlu tutum sergilemesi olarak adlandırılan “çevre ve doğa hakkında” anlayışı ile tasarlanmalıdır. Çocuğun bilgiyi oluşturma ve depolama prensipleri göz önüne alındığında çevre ve doğa eğitimi gündelik yaşam deneyimlerine dayandırılmak ve çocuk bu deneyimleri okul ve aile işbirliğinde hayatına entegre etmelidir (Lee ve Ma, 2006; Mackenzie ve Edwards, 2014).

Araştırma kapsamında incelenen etkinlikler okulöncesinde fen, matematik ve kavram eğitiminde yaşantı yoluyla öğrenme konusunda sürdürülebilir bir başlangıç yapılmıştır. Ayrıca etkinliklerin, okul öncesine yönelik ağaç ve doğa etkinliklerinde kullanılmasının, küçük yaştan itibaren çevresel sorumluluk bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesi için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada okul öncesine yönelik geliştirilen etkinliklerin tanıtılarak biçimsel ve eğitsel özellikleri açısından incelenmesi yapılmıştır. İleriki araştırmalarda buna benzer olacak şekilde uygulanan eğitim etkinlik çeşitleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akman, B., Uyanık-Balat, G ve Güler, T. (2011). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Ayvacı, H.Ş., Devecioğlu.Y. ve Yiğit, N. (2002). *Okulöncesi öğretmenlerinin fen ve doğa etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik ilgilimi Kongresi, Ankara.
- Ayvacı, H. Ş. ve Ünal, S. (2017). Kuramdan uygulamaya okul öncesinde fen eğitimi. *Pegem Atf İndeksi*, 1-476.
- Avcı, N. ve Dere, H. (2002). *Okulöncesi eğitim kurumlarında fen doğa çalışmaları*, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi 16- 18, Ankara.
- Basile, C. G. (2000). Environmental education as a catalyst for transfer of learning in young children. *The Journal of Environmental Education*, 32(1), 21-27.
- Bergseng, E. & Vatn, A. (2009). Why protection of biodiversity creates conflict–Some evidence from the Nordic countries. *Journal of Forest Economics*, 15(3), 147–165.
- Caiman, C. & Lundegård, I. (2014). Pre-school childrens agency in learning for sustainable development. *Environmental Education Research*, 20(4), 437-459.
- Çıbık, A. S. (2009). The effect of the project based learning approach to the attitudes of students towards science lesson. *Elementary Education Online*, 8(1), 36-47.
- Davis, J. (1998). Young children, environmental education and future. *Early Childhood Education Journal*, 26(2), 117-123.
- Davis, J. (1999). *Playing with life: Way of fostering environmental education in early years*. Educating for a Better World: Vision to Action WKI; 40th International Conference sunulmuş bildiri. I.aunceston, Tasmania.
- Duhn, I. (2012). Making ‘place’ for ecological sustainability in early childhood education. *Environmental Education Research*, 18(1), 19-29.
- Ekim, T. (2005). *Türkiye'nin biyolojik zenginlikleri*. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayınları.

- Elçin, A., S., Erkoç, F., Öztekin, M. Atik, A., D., Sarıkaya, R. ve Selvi, M. (2010). *Biyoloji laboratuvarı ve arazi uygulamaları: canlılar, ekoloji, doğayı koruma*. Ankara: Palme Yayınevi.
- Hedefalk, M., Almqvist, J. & Östman, H. (2014). Education for sustainable development in early childhood education: a review of the research literature, *Environmental Education Research*, 1-16.
- Heimlich, J. E. (2010). Environmental education evaluation: Reinterpreting education as a strategy for meeting mission. *Evaluation and Program Planning*, 33(2), 180-185.
- Katz, G. L & Chard, C. S. (2000). *Engaging children's mind: The project approach* (2. Baskı).America: Ablex Publishing Corporation.
- Lee, J. C. K. & Ma, W. H. T. (2006). Early childhood environmental education: A Hong Kong example. *Applied Environmental Education & Communication*, 5(2), 83-94.
- Mackenzi, A. C. & Kdwards, S. (2014). liveryday environmental education experiences: Ihe role of content in early childhood education. *Australian Journal of Environmental Education*, 30(1), 127-133.
- May, H. (2006). 'Being froebelian': An antipodean analysis of the history of advocacy and early childhood. *Journal of the History of Education Society*, 35(2), 245-262.
- Mercan, G. ve Köseoğlu, P. (2019). Biyoloji öğretmen adaylarının yakın çevrelerindeki ağaçları tanıma düzeyleri: Ankara ili örneği. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 538-560.
- Monroe, M. C, Wojcik, D. J. & Bledenweg, K. (2013). A variety of strategies characterize environmental education. (Eds. Monroe M. C. & Krasny M. E.), *Across the specturum: Resottrces for environmental educators* içinde (s. 29-46). Washington DC: NAAEE.
- OECD Enviromental Outlook to 2050. (2012). *The Consequences of Inaction* – ISBN 978-92-64-122161.
- Özkubat, S. (2013). Proje yaklaşımı ve okul öncesi dönemdeki yeri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 4(1), 36- 44.
- Pearson, E., & Degotardi, S. (2009). Education for sustainable development in early childhood education: A global solution to local concerns. *International Journal of Early Childhood*, 4(9), 97-111.
- Roopnarine, J. L. & Jhonson, J. E. (2005). *Approaches to early childhood education*. Merrill: Prentice Hall.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emilie* (Çev. Y. Avunç). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şekercioğlu, Ç. H., Anderson, S., Akçay, E., Bilgin, R., Can, Ö. E., Semiz, G., Tavşanoğlu, Ç., Yokeş, M., B., Soyumert, A., İpekdal, K., Sağlam, İ. K., Yücel, M., Dalfes, N. (2011). Turkey's globally important biodiversity in crisis. *Biological Conservation*,144(12), 2752-2769.
- Şenel, T. (2015). Analysis of university students' perception of and attitudes towards biodiversity (Unpublished Master Thesis, Istanbul Technical University Eurasia Institute Of Earth Sciences, İstanbul).
- Tekbıyık, A, Konur, K.,B. Şeyihoğlu, A. ve Sezen. G. (2011). *İlköğretim öğrencilerine yönelik bir bilim kampından yansımalar: Gizemli dünyanın eğlenceli keşfi yaz bilim kampı-II*. 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Sivas.
- Torquati, J., Cutler, K., Gilkerson, D., & Sarver, S. (2013). Early childhood educators' perceptions of nature, science, and environmental education. *Early Education & Development*, 24(5), 721-743.
- Yecke, C.,P. (2005). Mayhem in the middle: How middle schools have failed America--and how to make them work. Compact Guides to Education Solutions. Thomas B. Fordham Foundation.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.